

פרפראות

פאר

פרשת וירא תשפ"ג

תפילות שחרית

מנחה ערבית

שתיקנו אבות

על מה ולמה

פרפראות פאר

תפילות שחרית מנחה ערבית שתיקנו אבות על מה ולמה אות ד

מפתח ענינים וירא תשפ"ג

א, אליעזר לא ראה את המלאכים הכיצד

כתיב (בראשית י"ח א') "וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום".

איתא בגמרא (בבא מציעא דף פו עמוד ב) מאי כחוס היום, אמר רבי חמא ברבי חנינא, אותו היום יום שלישי של מילה של אברהם היה, ובא הקדוש ברוך הוא לשאול באברהם. הוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק באורחים.

שדריה לאליעזר למיפק לברא, נפק ולא אשכח, אמר: לא מהימנא לך. היינו דאמרי תמן, לית הימנותא בעבדי. נפק איהו וכו', והיינו דכתיב וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם.

יש לדעת, אם היו שם המלאכים בשעה ששלח אברהם את אליעזר החוצה למה לא ראה אותם אליעזר, ואם הם לא היו למה באו אח"כ,

יש ליישב בשתי אופנים, יש לומר, שרק אחרי שראה הקב"ה את המסירות נפש שיש לאברהם אבינו להכנסת אורחים, שביום השלישי בהיותו כואב מהמילה, אמר לית הימנותא בעבדי, ויצא בעצמו לחפש אחר אורחים, לכן שלח לו הקב"ה המלאכים,

או יש לומר, שלעולם היו שם המלאכים כשיצא אליעזר, אבל כדי לראות מלאכים צריך להיות אברהם אבינו,

ב, אתה סימן לבניך שיהיו

א, אליעזר לא ראה את המלאכים הכיצד
ב, אתה סימן לבניך שיהיו לומדים תורה במיושב
ג, למה אמר רבן גמליאל לרבי יהושע עמוד על רגליך
ד, תפילות שחרית מנחה ערבית שתיקנו אבות על מה ולמה
ה, וירא וירץ לקראתם מכוון לצאתי מביתי החוצה
ו, ביאור בפשט ובהלצה איך האמין אברהם אבינו לאליעזר
ז, בירור בענין פניו כנגד פני רבו ותירוץ בקושיית המהרש"א
ח, למה לא נתרפא א"א באבן שהיתה תלויה בצוארו קושיית המהרש"א
ט, כיבוד בסנדקאות לצדיק אמיתי
י, ביאור המדרש שאליהו היה מדבר עם אלישע דברים בטלים
יא, אברהם אבינו לא פנה אל סגולות וייחד תפלתו אל הקב"ה בלבד
יב, ביאור נורא מהאר"י הק' בדברי הגמרא
יג, הקובע מקום לתפילה למה הוא עניו וחסיד
יד, ביאור נפלא במהרש"א במה השפילו עצמם אברהם משה ודוד
טו, ביאור הענין שהיצה"ר הוא טוב מאוד יותר מהיצר טוב
טז, גדלותו של א"א בעקידה שהיה גם שמח וגם בוכה ביאור המגיד מדובנא
יז, ביאור מדרש פליאה אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו
יח, הקב"ה העלים מאלישע את מותו של הנער משום שלא התפלל עליו
יט, משה רבנו הנהיג את בניי בגלל גדי ובניי קיבלו את התורה בגלל גדי
כ, אישה אינה רוצה אורחים משום שרוצה לדבר עם בעלה מבן יהודע

לומדים תורה במיושב

אלמלא אני חי והוא מת, יכול החי להכחיש את המת, ועכשיו שאני חי והוא חי, היאך יכול החי להכחיש את החי, **היה רבן גמליאל יושב ודורש**, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרננו כל העם ואמרו לחוצפית התורגמן, עמוד! ועמד. ע"כ,

איתא בגמרא (מגילה דף כא עמוד א) תנו רבנן: מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא **מעומד**, משמת רבן גמליאל ירד חולי לעולם והיו למדין תורה **מיושב**. והיינו דתנן: משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה. כתוב אחד אומר ואשב בהר, וכתוב אחד אומר ואנכי עמדתי בהר! - אמר רב: **עומד** ולומד, **יושב** ושונה. רבי חנינא אמר: לא עומד ולא יושב אלא שוחה. רבי יוחנן אמר: אין ישיבה אלא לשון עכבה, שנאמר ותשבו בקדש ימים רבים. רבא אמר: **רכות מעומד, וקשות מיושב**.

יש להבין, איך היה רבן גמליאל **יושב** בדרשתו, הלא עד רבן גמליאל היו למדין **מעומד**, ולמה אמר לרבי יהושע **עמוד** על רגליך,

ואולי יש לומר, למסקנת הגמרא, **רכות מעומד, וקשות מיושב**. דבדרשתו של רבן גמליאל היו דברים **קשין**, ולכן **ישב**, משא"כ כשאמר לרבי יהושע לעמוד, משום שהיו **רכות** אמר לו עמוד על רגליך.

ד, תפילות שחרית מנחה ערבית שתיקנו אבות על מה ולמה

איתא ברמב"ם (הלכות מלכים פרק ט' הלכה א') על ששה דברים נצטווה אדם הראשון, על ע"ז ועל ברכת השם ועל שפיכות דמים ועל גילוי עריות ועל הגזל ועל הדינים, אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשה רבינו והדעת נוטה להן מכלל דברי תורה, יראה שעל אלו נצטווה, הוסיף לנח אבר מן החי, שנאמר "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו" נמצאו שבע מצות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם,

בא אברהם ונצטווה יתר על אלו **במילה** והוא התפלל **שחרית**,

ויצחק הפריש **מעשר** והוסיף תפלה אחרת **לפנות היום**,

איתא במדרש, כתב רש"י (בראשית י"ח א') ממד"ר וירא פרשה מ"ח פסקה ז'), רבי ברכיה משום ר' לוי אמר **ישב** כתיב, בקש לעמוד, א"ל הקדוש ברוך הוא **שב** אתה סימן לבניך, מה אתה **יושב** ושכינה **עומדת**, כך בניך **יושבין** ושכינה **עומדת** על גבן, כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות והן יושבים לכבודי ואני על גבן שנאמר (תהלים פב) "אלוקים נצב בעדת קל",

איתא בגמרא, (מגילה כ"א ע"א), תנו רבנן, מימות משה ועד רבן גמליאל לא היו למדין תורה אלא **מעומד**, משמת רבן גמליאל, **ירד חולי לעולם**, והיו למדין תורה **מיושב**, והיינו דתנן משמת רבן גמליאל בטל כבוד תורה. ע"כ,

הסימן שמסר הקב"ה לאברהם אבינו

אפשר לפרש, מה שאמר הקב"ה לאברהם אבינו, **ואתה סימן לבניך**, פירוש, שכאשר יבוא **חולי לעולם**, אזי, כמו שאמרתי לך **שב ואני אעמוד** בגלל **חולי** שבך, כך, יהיו הם לומדים תורה **מיושב** בגלל **חולי** שבהם, ואני אעמוד, כדאיתא בגמרא, **שכשירד חולי לעולם**, היו למדין תורה **מיושב**, וזה הפירוש, **ואתה, סימן לבניך**, שכשיהיה **חולי** יוכלו ללמוד במיושב.

ג, למה אמר רבן גמליאל לרבי יהושע עמוד על רגליך

איתא בגמרא (ברכות כ"ז ע"ב) תנו רבנן, מעשה בתלמיד אחד שבא לפני רבי יהושע, אמר לו, תפלת ערבית רשות או חובה? אמר ליה, רשות. בא לפני רבן גמליאל, אמר לו, תפלת ערבית רשות או חובה, אמר לו, חובה, אמר לו, והלא רבי יהושע אמר לי רשות, אמר לו, המתן עד שיכנסו בעלי תריסין לבית המדרש. כשנכנסו בעלי תריסין, עמד השואל ושאל, תפלת ערבית רשות או חובה, אמר לו רבן גמליאל, חובה, אמר להם רבן גמליאל לחכמים, כלום יש אדם שחולק בדבר זה, אמר ליה רבי יהושע, לאו. אמר לו, והלא משמך אמרו לי רשות, אמר ליה, יהושע, **עמוד על רגליך** ויעידו בך, עמד רבי יהושע על רגליו ואמר,

ה, וירא וירץ לקראתם מכוון לצאתי מביתי החוצה

כתיב (בראשית פרק י"ח ב') "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל"

מצוות סוכה בזכות והשענו תחת העץ

איתא במדרש (בראשית רבה וירא פרשה מח אות י') **אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם**, אתה אמרת **והשענו תחת העץ**, חייך שאני **פורע לבניך**,

בסוכות תשבו שבעת ימים, (ויקרא כג) **וסוכה תהיה לצל יומם**, (ישעיה ד), **עכ"ל המדרש**,

מבואר, כי מצוות סוכה הוא ע"י **שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה** אצל אברהם אבינו, ולכן **יצא מביתו החוצה** למצוא את האורחים, **ובזכות צאתו מביתו החוצה**, זכינו **למצוות סוכה**,

לפי"ז יש לפרש בזכות צאתי מביתי החוצה של אברהם אבינו, זכינו **לצאתי מביתי החוצה** שבמצוות סוכה.

ו, ביאור בפשט ובהלצה איך האמין אברהם אבינו לאליעזר

איתא בגמרא, (בבא מציעא פ"ו ע"ב), **מובא לעיל**,

לא מהימנא לך, היינו דאמרי תמן **לית הימנותא בעבדי**, נפק איהו חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי אבבא, ע"כ,

וקשה, אם לא האמינו למה שלחו לראות אם יש אורחים, וביותר איך האמינו למצוא זיווג הגון ליצחק,

ביאור הענין ע"ד פשט

אפשר לבאר, כי אליעזר היה עבד נאמן מסור לרבו באופן שאין דומה לו, וכאשר ראה את רבו ביסורים, לא רצה לגלותו כי יש אורחים, וכאשר ראה אברהם אבינו שאליעזר מסור

ובמצרים נצטוו עמרם במצות יתירות עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו.

מלשון הרמב"ם נראה, כי התפילה שכל אחד תיקן והוסיף, יש לה קשר למצווה שהוסיף,

תפילות אבות תקנום

איתא בגמרא (ברכות דף כו עמוד ב) **אברהם** תקן תפלת **שחרית** - שנאמר (בראשית י"ט כ"ז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה, שנאמר ויעמד פינחס ויפלל;

יצחק תקן תפלת **מנחה** - שנאמר (בראשית כד סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר תפלה לעני כי - יעטף ולפני ה' ישפך שיחו,

יעקב תקן תפלת **ערבית** - שנאמר (בראשית כ"ח י"א) ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפלה, שנאמר (ירמיה ז' ט"ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. ע"כ,

ויש לבאר הענין כדלקמן

איתא בגמרא (פסחים ד ע"א) כתיב (ויקרא י"ב ג') ביום השמיני ימול בשר ערלתו, ותנאי: כל היום כולו כשר למילה, אלא שזריזין מקדימים למצות. שנאמר **וישכם אברהם בבקר**. **מבואר א"כ** למה תיקן אברהם שנצטווה במילה, את תפילת **הבוקר**,

יצחק, בהפרשת המעשר, הוסיף תפלת **מנחה** - שנאמר (בראשית כד סג) **ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב**, **יש לדעת** למה אמרה תורה **שיצא לשדה**, אלא לרמז ולומר, כדכתיב (דברים פרק יד פסוק כב) עשר תעשר את כל תבואת זרעך **היצא השדה**, מכאן רמז לתפילת **המנחה** שתיקן יצחק שהיה **יוצא בשדה**, כמ"ש **ויצא יצחק לשוח בשדה**, **בהפרשת המעשר**,

יעקב הוסיף גיד הנשה ותקן תפלת **ערבית**, כתיב (בראשית פרק לב פסוק כה) ויאבק איש עמו עד עלות השחר, על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, מבואר, שהמלאך נאבק ביעקב בלילה, לכן תיקן את תפילת הלילה, שמצוותה עד עלות השחר.

עבורו יותר מדאי, אמר לו שאינו סומך עליו, והלך בעצמו לראות,

לפי זה מובן, כי חשב א"א שאליעזר יהיה בעזרו להכנסת אורחים, אך לא חשב שנאמנותו היא כ"כ גדולה שיהיה מוכן לומר דבר שאינו,

ובכך מבואר מה שאמר, "לית הימנותא בעבדי", שפעמים יש שהעבד מסור כל כך, שיש דברים שאין לסמוך עליו,

ויש לפרש בדרך הלצה

וי"ל בדרך הלצה, כי בשידוך הראשון בעולם התורה באה ללמד, שגם אם נשלח השדכן אין להאמין בו.

ז, בירור בענין פניו כנגד פני רבו ותירוץ בקושיית המהרש"א

איתא בגמרא (בבא מציעא פ"ו ע"ב), **כתיב** (בראשית י"ח ב'), "וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו, וירא וירץ לקראתם",

מעיקרא אתו (באו המלאכים) קמו עליה (עמדו עליו), כי חזיוהו (לאברהם אבינו) דהוה ליה צערא (שהינו בצער), אמרו, לאו אורח ארעא למיקם הכא, והלכו ממנו, מיד וירץ לקראתם,

מקשה המהרש"א (בבא מציעא פ"ו ע"ב), היה צריך לכתוב וירץ אחריהם, כיון שפירשו הימנו, והלכו ממנו, מאי "וירץ לקראתם",

ביאור המהרש"א לקראתם פירוש לקרוא אותם

ומבאר המהרש"א, דמלת "לקראתם" פירושו כמו "לקרוא אותם" שהיה רץ אחריהם לקרוא להם ולהחזירם, **עכ"ל**,

תירוץ נאה לקושיית המהרש"א

איתא בגמרא (שבת י"ב ע"ב, נדרים מ' ע"א) הנכנס לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו, מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה, **ע"כ**,

איתא ברבנו בחיי (שמות פרק לב פסוק טו טו) ויפן וירד משה מן ההר. **כתב רבינו חננאל** מלמד שהיה משה **פניו כלפי הענן וירד בדרך עליה**, מה עליתו פניו אל הענן שעל ההר אף בירידתו כן, וכן היה כהן גדול ביום הכפורים יוצא מבית קודש הקדשים, דתנן יצא ובא לו דרך כניסתו (יומא נב ע"ב), כן דרשו בו ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם (ויקרא טז,

כד), ויצא ועשה כאשר נכנס כן יצא ועשה את עולתו,

וכן כתוב בשלמה (דברי הימים ב א, יג) ויבוא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים, ואף על פי שיש לומר כי זה שכתוב לבמה מן הבמה הוא, כענין שכתוב (במדבר לא, כא) הבאים למלחמה וביאורו הבאים מן המלחמה, אבל כך היה המעשה שהיה בשעת יציאתו ממנה נותן פניו אליה כמו שבא אליה שנאמר (תהלים טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, ומנין שהשכינה היתה בהר בשעת ירידת משה מן ההר שנאמר (דברים ט, טו) ואפן וארד מן ההר וההר בוער באש ושני לוחות הברית על שתי ידי. וכן התלמיד חייב כשיפטר מרבו שילך לאחוריו פניו כנגד רבו עד שיתכסה ממנו, וכן מנהג כל ישראל עד עכשיו כשמשלימין תפילתם נמשכים לאחוריהם שלש פסיעות, עד כאן:

איתא בשולחן ערוך (יורה דעה הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם סימן רמב סעיף ט"ז), וכשנפטר מלפניו לא יחזיר לו אחוריו, אלא נרתע לאחוריו, **ופניו כנגד פני רבו**.

לפי"ז אפשר לתרץ את קושיית המהרש"א

ומכיון שהשכינה היתה למעלה מראשותיו של אברהם אבינו ע"ה, היו המלאכים צריכים לילך לאחוריהם כשפניהם כלפי השכינה,

וכשהיה אברהם אבינו רץ אחריהם, היו פני המלאכים לקראתו בגלל השכינה שהיתה למעלה מראשותיו, לפיכך אמר, "וירץ לקראתם",

ח, למה לא נתרפא א"א באבן שהיתה תלויה בצוארו קושיית המהרש"א

י, ביאור המדרש שאליהו היה מדבר עם אלישע דברים בטלים

איתא בגמרא (תענית דף י עמוד ב), אמר רבי אלעזר, אמר להם יוסף לאחיו, אל תתעסקו בדבר הלכה, שמא תרגזו עליכם הדרך. איני, והאמר רבי אלעאי בר ברכיה, **שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף,**

שנאמר (מלכים ב' ב' י"א), "ויהי המה הלכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם", טעמא, דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור, ראויין לישרף, לא קשיא, הא למיגרס, הא לעיוני.

כתבו התוספות (תענית דף י ע"ב ד"ה ואין ביניהם), ויש מדרש, שהם היו מדברים דברים בטלים ומש"ה ראוין לישרף. ע"כ,

וינועו אמות הסיפים מקול הקורא לבאר מדרש זה

ביאור הענין בהקדם ביאור ענין אליהו ואלישע ממוהר"ר שאול יוסף נתנזון

דיש לדייק, א. ביתור הלשון הולכים הלוך,

ב. בשינוי הלשון מרבים הולכים הלוך, ליחיד ודבר,

כתב בספר דברי שאול ממוהר"ר שאול יוסף נתנזון זצ"ל (חלק הדרשות, ד"ה, נראה עפ"י מ"ש במלכים ב' ב' ב'), מה שאמר בהספד על אביו מוהר"ר ארי' לייבוש נתנזון, (ביום א' פר כי תשא תרל"ג בעיר לבוב), דברים ששמע מאביו, על הכתוב (במלכים ב' ב') שאמר אליהו הנביא לאלישע, "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, אם תראה אותי לוקח מאתך",

ביאור נפלא ויסוד מוסד מבאר הדברי שאול

וכך כתב, כתיב (מלכים ב' פרק ב'), "ויהי כעברם ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי,

ויאמר, הקשית לשאול, אם תראה אותי לקח מאתך, יהי לך כן, ואם אין, לא יהיה, ויהי המה הלכים הלוך ודבר, והנה רכב אש

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה.

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים סגוליים, ויש רפואות טבעיות, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא, עכ"ל המהרש"א,

יש לבאר בדרך חסידות עפ"י דיוק בלשון הגמרא

בדיוק בלשון הגמרא מצינו, אבן טובה, היתה, (בלשון נקבה), תלויה בצוארו של אברהם אבינו, וכל חולה הרואה אותו, (בלשון זכר),

ולא כתוב רואה אותה, שהרי פשטות הלשון נראה שכשרואה את האבן מתרפא, והיה צ"ל רואה אותה, ולמה נאמר רואה אותו,

י"ל הכונה הרואה אותו הוא ראיית פני הצדיק

ואפשר הכוונה, שהחולה נתרפא, ע"י שראה אותו, דייקא, כלומר, שהביט בפניו של אברהם אבינו, וע"י ראיית הצדיק היה מתרפא, ואברהם אבינו שלא היה מביט בעצמו, לא נתרפא ע"י כך,

ובכך מתורץ כפתור ופרח קושיית המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו.

ט, כיבוד בסנדקאות לצדיק אמיתי

עפ"י מה שפירשנו, שכל הרואה אותו, הכוונה לראיית פני הצדיק,

אפשר לומר, שמהאי טעמא מכבדים לצדיקים בסנדקאות, שעל ידי ראיית התינוק פני הצדיק בשעה שנחלה מהמילה הוא מתרפא, ואפשר שאע"פ שאיהו לא חזא מזליהו חזא,

וסוסי אש ויפרידו בין שניהם, ויעל אליהו בסערה השמים, **ואלישע ראה** והוא מצעק, אבי אבי **רכב ישראל ופרשיו**, ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים",

והנה **ביאור הפסוק הלז** שמעתי **מכבוד אבי מורי הרב הגאון ז"ל הכ"מ שביאר**, שהכתוב מעיד על **גודל חכמת אלישע**, שהנה, מי שרואה **רכב אש וסוסי אש**, מה **מאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר**, אבל אלישע, אף שראה זאת, **לא נתפעל מכל זה** רק מצעק **אבי אבי רכב ישראל ופרשיו**, שהרגיש בחסרון, עכ"ל,

וזוהו **אם תראה א-ו-ת-י**, ולא את רכב האש וסוסי האש, שהאדם מתפעל מזה, **עכ"ד**,

מבואר, שחכמתו היתה שלא היה נתפעל ממה שראה **רכב אש וסוסי אש**, רק את **רבו אליהו היה רואה**, ולפיכך זכה **לפי שניים ברוחך**, ולפיכך **נאמר עלה ונתעלה**, שהוא **פי שניים**,

בכך מבואר כפתור ופרח, יתור הלשון **הולכים הלוך**, הוא משום, שאלהו ואלישע לא הלכו באותה דעה, אלא, אליהו בא לנסות את אלישע כביאור ה"דברי שאול", שלא כמו שנאמר אצל אברהם אבינו כשהלך לעקידה (בראשית כ"ב ח'), וילכו שניהם יחדיו, שהלכו בלב אחד, וכאן היו "הולכים הלוך" שלא באותה כונה,

ושינוי הלשון ללשון יחיד, **ודבר**, משום שאלהו לבדו דיבר אל אלישע כדי לנסותו, צא וראה הדברים שמי שרואה אותם **רכב אש וסוסי אש**, מה **מאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר**,

ודיבר כן אליהו אל אלישע, שהם **דברים בטלים** כדי לנסותו אם ראוי לפי שניים מרוחך,

אבל אלישע לא שם לבו לדברים הבטלים כביאור מוהר"ר, רק היה מצעק **אבי אבי רכב ישראל ופרשיו** ולפיכך כתב לשון יחיד, **ודבר**, שרק אליהו דיבר לנסותו, ואלו דברי המדרש, שדיברו **דברים בטלים**.

עיין עוד ביאור נפלא בענין אליהו ואלישע **בעקידת יצחק** שער ק"ד.

לפי"ז מכון אבן טובה לרכב

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, **אבן טובה** היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה **הרואה אותו**, מיד מתרפא,

יש לפרש, ע"ד שמפרש **הדברי שאול** שהבאנו לעיל, כי אלישע אף שראה רכב אש וסוסי אש **שמאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר**, אבל אלישע, אף שראה זאת, **לא נתפעל מכל זה**,

כך יש לפרש, שמי שרואה אבן טובה שתלויה בצוארו של אברהם אבינו, שבודאי היתה אבן טובה שאין דומה לה,

מכיון והיה אברהם אבינו נחשב מאוד אצל כל מלכי אומות העולם, **כדאיתא**, (בבא בתרא דף צא עמוד א), אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברינטא.

לפי"ז יש לפרש, **אבן טובה** היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה **הרואה אותו**, מיד מתרפא, **פירושו**, שכשהיה החולה בא לראות פני הצדיק כדי להתרפאות, והיה רואה את האבן טובה, ולא נתפעל לבבו ולא הרגיש בכך, רק היה דבוק בראיית פני הצדיק, אז היה יכול להתרפאות, וזה הפירוש כל חולה הרואה אותו דייקא, ולא שם לבו אל האבן טובה, היה **מיד מתרפא**, וכמו שאמר אליהו לאלישע, אם אתה רואה **אותי**, ולא שם לב לרכב אש וסוסי אש, כמבואר.

יא, אברהם אבינו לא פנה אל סגולות וייחד תפלתו אל הקב"ה בלבד

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי **אברהם** בעזרו וכו', ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום, **דכתיב** (בראשית י"ט כ"ז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ע"כ,

כתב המהרש"א (ברכות ו' ע"ב ד"ה כל הקובע

מקום) **איתא בגמרא** (בי"ב כ"ה) **כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין,**

מבואר, דכל המשנה מקום תפלתו, הוא מקבל **שפע וכח אלקי** כפי **אותו המקום** והרוח, **אבל** הקובע לו **מקום אחד לתפלתו בלי שינוי**, הוא מייחד כחות אלקים לשם **האחד האמיתי**,

וזה אומרו אלקי **אברהם** בעזרו שנאמר וישכם וגו', **שעל ידי אברהם נתייחד שמו יתברך ב"ה בעולם**, וראוי לומר עליו אי **חסידי**, שזו ממדת **חסידות** הוא, שמבקש צרכיו **ממדת הרחמים** ואין פונה פניו לבקש גדולות **בדרך אחר**, עכ"ל המהרש"א,

הקובע מקום לתפלתו הכונה להקב"ה

ובכך אפשר לבאר, כל הקובע **מקום**, כלומר שהתפלל רק אל **המקום** ב"ה. ולא פנה לסגולות ולדבר אחר. לפיכך "אלקי אברהם בעזרו",

יב, ביאור נורא מהאר"י הק' בדברי הגמרא

כתב בספר דרך משה בשם האר"י ז"ל, (מובא בענף יוסף שבספר עין יעקב, על הגמרא בברכות דף ו' ע"ב, בד"ה כל הקובע), עיי"ש,

(הספר דרך משה נדפס לראשונה באמסטרדם בשנת תנ"ט, ובנוסח השער כתוב, חיברו הרב המוכיח **מוהר"ר משה כהנא**, אב"ד ור"מ דק"ק גיביטש, במדינת מערהערין, בהוצאת חת"ס עמוד כ"ו)

וכך כתב, איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע **מקום** לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו', ע"כ,

איתא בכתבי האר"י הקדוש, שכאשר איכא זמנים של ריחוק, (כנפסק ביו"ד סי' קצ"ה ס"ה), הדרך היחידה לקירוב הוא ע"י דבר **קבוע**,

ועכשיו בגלות בעוה"ר, אנו מרוחקים מהשי"ת, דכתיב (איכה א' ח'), חטא חטאה ירושלם על כן וגו', והדרך היחידה להתקרב אליו הוא ע"י דבר **קבוע**, ולכן יש להיות **קבוע** מקום, ואז, אלוקי אברהם בעזרו, **ודפח"ח, עכ"ל**,

יש לבאר לפי דברי האר"י הקדוש, למה אלוקי אברהם דייקא,

אפשר לומר, דאברהם אבינו היה מתקשה להבין הבטחתו של הקב"ה כי עם ישראל יתקיים מזרעו, לפי שהיה בן מאה שנה ושרה בת תשעים שנה, וזרע אין לו,

וסימן ראשון שנתן לו הקב"ה כי ההבטחה עומדת להתקיים, היה ע"י שפירסה שרה טומאה, וע"י **הריחוק** דייקא, קירב דעתו לדעת בוראו, שראה כי מתקיימת ההבטחה כי כלל ישראל יהיה מזרעו, ונתקרב ע"י הריחוק, ואברהם אבינו הוא היה זה **שקובע, רק את המקום, לתפלתו**, בלבד, כלומר הקב"ה בלבד **לתפלתו**. ולא פנה אל סגולות ודברים אחרים רק לה' לבדו, כמו

שפירש המהרש"א לעיל, ולכן **אלוקי אברהם**, דייקא.

יג, הקובע מקום לתפילה למה הוא עניו וחסידי

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע **מקום** לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים לו **אי עניו אי חסידי**,

ויש לשאול תרתי, האחד, למה אומרים עליו דווקא שתי דברים הללו, **עניו וחסידי**,

ועוד, איך יעשה אדם ויהיה **קובע מקום** לתפלתו תמיד, אם וכאשר יבוא אורח מן השוק שאינו מכיר את מקומו, וישב במקומו, הרי שוב אינו **קובע מקום לתפלתו**,

אלא אפשר לומר, כי באחד משתי דרכים יכול להיות שהאדם יהיה **קובע מקום לתפלתו** ותמיד יושב באותו מקום,

האחד, אם הוא **עניו**, ותופס את מקומו בקצהו האחרון של ביהמ"ד, ששם, לא יבוא אורח ארעי, ויישב שם,

השני, אם הוא **חסידי** המשכים קום לעבודת הבורא, ותמיד ימצא פנוי את מקומו שקבע לעצמו, ובכך אפשר שמקומו יהיה **מקום קבוע**, לפי"ז יש לומר, כי **מקום קבוע**, הוא **סימן** שיש בו אחד משתי דברים הללו, **או עניו, או חסידי**,

ודוד אמר אנכי תולעת, חרפת אדם וגו', הזכיר שפלות היצירה הפרטית שהיה בו, לפי מה שאחז"ל שהיה ראוי להיות נפל ביצירתו אלא שניתן לו ע' שנים שהיו חסרים לאדם, וע"ז אמר אנכי בתחלת יצירתי היתי ראוי להיות נפל לבא מיד לרמה ותולעה, וזהו שאמר אנוכי תולעת,

ולחרפת אדם שנחסרו משנותיו בשביל חטאו שהיא חרפתו וק"ל, עכ"ד המהרש"א,

ויקשה למהרש"א מפרקי דרבי אליעזר

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק יט) אמר אדם הראשון, שמחני הקב"ה והכניסני בג"ע והראני ד' מלכיות מושלין ואובדין והראני דוד בן ישי מושל לעתיד לבא ולקחתי משנותי שבעים שנה והוספתי על ימיו, שנאמר (תהלים סא, ז), "ימים על ימי מלך תוסיף שנותיו כמו דר ודר", ונתתי לאל רנן ושבח וזמר ממעשיו,

מבואר, כי נתנת שבעים שנה לדוד המלך היה מרצונו של אדם הראשון ולא עבור חטאו,

אפשר להוסיף בדברי המהרש"א ביאור מה שאמר דוד המלך ובזוי עם

כתיב (תהלים ב"ב ז') "ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם, ובזוי עם",

איתא בגמרא (יבמות ע"ו ב') א"ל דואג האדומי: עד שאתה משאיל עליו אם הגון הוא למלכות אם לאו, שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו. מ"ט? דקאתי מרות המואביה.

לפי"ז אפשר לפרש מה שאמר ובזוי עם, לומר שביקשוהו לבזותו שאינו שייך לעם ישראל, וזהו ובזוי עם,

טו, ביאור הענין שהיצה"ר הוא טוב מאוד יותר מהיצר טוב

ביאור ע"ד העקידה והמורה מובא בגאון יעקב יבמות ס"ג

ובכך פרשתי בדרך צחות, את מאמר חז"ל הנ"ל, כל הקובע מקום לתפלתו, כשמת אומרים לו אי עניו אי חסיד, דלפיכך אומרים עליו, אי עניו אי חסיד, דהרי קביעות המקום שלו, הוא סימן של עניו וחסיד, על דרך אומרם ז"ל, מקום, הוי סימן,

שוב מצאתי פירוש זה בספר (הגן) דרך משה ובספר מגיד תעלומה מהבני יששכר

יד, ביאור נפלא במהרש"א במה השפילו עצמם אברהם משה ודוד

איתא בגמרא (חולין פ"ט עוד א') אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר ברי שמעון, כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזניך כאפרכסת,

כתיב (דברים ז' ז') "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם" וגו', אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני,

נתתי גדולה לאברהם - אמר לפני (בראשית י"ח כ"ז) "ואנכי עפר ואפר", למשה ואהרן - אמר (שמות ט"ז ז') ונחנו מה, לדוד - אמר (תהלים ב"ב ז') ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובזוי עם, ע"כ,

ביאור המהרש"א בכונת שפלותו של כל אחד בדרכו

כתב המהרש"א (חולין פ"ט א' ד"ה נתתי גדולה, לאברהם),

אברהם אבינו הזכיר יצירת אדם הראשון

אברהם הזכיר שפלות תחלת היצירה שנברא אדם הראשון מן האדמה וז"ש ואנכי עפר ואפר,

אהרון ומשה הזכירו יצירת כל אדם

אהרן ומשה הוסיפו בשפלות יצירת שאר כל אדם, אנחנו מה היתה יצירתנו מדבר של כלום, מאין באת, מה היא,

איתא במדרש ילקוט שמעוני (בראשית פרק א רמז טז) והנה **טוב** זה יצר טוב **מאד** זה יצר הרע,

יש להבין, לפי מה שנתבאר לעיל בדברי המהרש"א, שהיכן שלא נאמר **מאוד** הוא מקצת שבחו, והיכא שנאמר מאוד הוא כל שבחו, **יש לדעת** מה הוא שבחו של יצר הרע, ועוד יתר על יצר טוב,

יש לבאר בזה האמת, כי האלהי ר"א דרש הקרא על שני חלוקות אם זכה או לא זכה אבל פשטיה דקרא איך יקובץ בו ב' ענינים מתחלפים להיות **עזר** ולהיות **כנגדו**

אמנם המורה והעקדה (בראשית שער ח' אות י"ז) ביארו כי יש באדם ב' מיני זיווגים הא' נקרא חיבור הטבעי היא חיבור **החומר והשכל** והוא הנקרא זיווג ראשון, ומצד החומר הוא מטבעו לחטא לפנות אחרי חמדה והתאוה, אבל כאשר השכל ימשול עליו ויעמוד כנגדו למחות בו ולהכניעו אז טוב לו ויקבל שכר מאת ה',

עוד זיווג שני הוא איש ואשה לקיום המין והנה הזיווג ראשון ראה הוא ית' להיות במין האנושי עבור כי יפול בבחירה טוב ורע, כי הנה המלאכים לא נבראו לקבל שכר או הפסד כי הנה הטוב שאצלם אינם טוב בתכלית אחר כי אין להם שום בחירי על הרע, והמה כמו דבר המוכרח אשר לא ישובח אחר כי אין להם חומר ויצה"ר,

ראה הוא ית' והתבונן לעשות בריה חדשה אשר יהיה בו הרכבה וזיווג מחומר ושכל ויהיה לו נטיה מצד החומר לרע ואז הטוב יהיה טוב גמור, וזהו ויאמר אלקים לא טוב היות האדם לבדו ר"ל אין טוב גמור אם יהיה **השכל לבדו ולא יהיה לו התנגדות עליו** ובמה יהיה לו ראוי לקיבול שכר ע"כ אעשה לו **עזר כנגדו** ר"ל אברא בריאה אשר יהיה לו **עזר** ממה **שכנגדו**, מההתנגדות אשר בקרבן והוא החומר אשר יתאוה תמיד לרע והשכל יתקומם עליו ויגבור הטוב אז הטוב הוא טוב שלם וראוי לשכר, **גאון יעקב** ספר פירוש על עין יעקב, לא נודע למי,

לפי זה מבואר, למה היצה"ר מובחר מהיצר טוב, כי הוא המביא השלימות והשכר לאדם ע"י ההתנגדות ובכך נעשה עזר, ע"י שהוא כנגדו.

טז, גדלותו של א"א בעקידה שהיה גם שמח וגם בוכה ביאור המגיד

מדובנא

איתא במדרש (רבה בראשית - פרשה נו פסקה ח) וישלח אברהם את ידו הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו מורידות דמעות ונופלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא ואעפ"כ הלב שמח לעשות רצון יוצרו, ע"כ,

איתא במדרש (ילקוט שמעוני בראשית - פרק כב - רמז קא) ויבואו אל המקום שניהם מביאים את האבנים שניהם מביאים את האש שניהם מביאים את העצים אברהם דומה כמי שעשה חתנות לבנו ויצחק דומה כמי שעשה חופה לעצמו

וישם אותו על המזבח עיני אברהם בעיני יצחק ועיני יצחק בשמי שמים והיו דמעות מנשרות ונופלות מעיני אברהם עד שהיתה קומתו משוטטת בדמעות, באותה שעה פער פיו בבכיה וגעה געיה גדולה והיו עיניו מרופפות וצופות לשכינה והרים קולו ואמר אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, ע"כ.

כתב בספר בן יהודע (סוטה ל"ו ע"ב) הקשה הרב מוה"ר יעקב מדובנא ז"ל, ארז"ל כי באותם הימים שהיה מוליך את יצחק כדי לשחטו, היה שמח כאדם המוליך את בנו יחידו לחופה,

ומאיך ארז"ל, בשעת העקידה היה אברהם אבינו ע"ה בוכה מצד הרחמנות שנתעוררה בלבו על יצחק בנו שבא לשחטו, והיו יורדים דמעות ממנו לתוך עיניו של יצחק הפתוחות,

והלא אברהם היה שמח שמחה גדולה בדבר זה, ואיך נהפך לאיש אחר חס ושלום לבכות מצד לצד.

ופירש הרב ז"ל, הוא רצה שתהיה מצוה בתכלית הפאר והמעלה, וכשראה עצמו שהוסיף בלבבו שמחה גדולה על הדבר, עד שנתבטל היצר הרע המנגד לדבר זה, אז שקל בפלס את לבבו, שבודאי יהיה בשעת מעשה כמו מלאך שאין לו דבר נגדי למנעו ממצות השי"ת,

**יז, ביאור מדרש פליאה אדם דואג
על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד
ימיו**

**ביאור פלא המובא בספרים רבים בשם גדולי עולם
והבאתי המעשה כמובא בספר כרם חב"ד**

כאשר בא אדמו"ר הצדיק מהר"ש
שניאורסאן הרבי מליבאוויץ זצק"ל
לוויטעבסק, לחתונת בנו ר' מנדל עם בתו של
הגביר ר' יוסף פאפיערין נכדתו של הג'
מלבי"ם זצ"ל וגם הוא (המלבי"ם) בא
לחתונת נכדתו

וכאשר ישבו אצל החתן בעת קבלת פנים
כמנהג, אמר ר' יוסף הנ"ל, עתה יושבים פה
שני גדולי ישראל ואשר זכיתי להיות
בחברתם אבקש אתכם לבאר לי מדרש
פליאה א' אשר לא אוכל להבין, על פסוק
(וירא כ"ב ו') "וילכו שניהם יחדיו" (הר"ר יוסף
היה ג"כ למדן מופלג)

עה"כ וילכו שניהם יחדיו אומר מדרש
פליאה ישן שמקורו במדרש אבכיר ישן נושן,
(בספר שבי בנימין) הה"ד (תהלים קכ"ו ו') "הלוך
ילך ובכה" אדם דואג על איבוד דמיו
ואינו דואג על איבוד ימיו,

ויען המהר"ש ויאמר כי הסבא של הכלה
(המלבי"ם) הוא זקן ממני וראוי לו הכבוד
שנשמע ממנו קודם את חות דעתו בזה,

ויקם הגאון ויפרש את המדרש בפלפול נאה
כדרכו, ועתה נשמע אמר ר' יוסף מאבי החתן
את ביאורו,

ויען המהר"ש ויאמר, המדרש יבואר ע"פ
הגמ' (זבחים ע"א א) שאם נפסל הדם של
הקרוב נשפך לאמה, ולכן, כאשר שמע יצחק
מאביו "לעולה בני" חרד ואמר בלבו, שמא
ילך הדם לאיבוד, מכיון שדם עולה שנתערב
בדם בכור ישפך, ויצחק היה בכור, פטר רחם
לאמו, וא"כ דמיו הוי דם עולה שנתערב בדם
בכור, וא"כ ישפכו,

וזהו פי' המדרש פליאה הד"ד "הלוך ילך
ובכה", כלומר, יצחק הולך ובכה, וזהו אדם
דואג על איבוד דמיו, דואג שהדם שלו יאבד,
ואינו דואג מה שיאבד ימיו, כלומר חייו,

וכאשר סיים את דבריו קם הגאון המלבי"ם
ז"ל מעל כסאו ואמר אין זה כ"א ברוח

לכך חזר והפך מחשבתו, ובקש לעורר בלבו
הרחמנות על יצחק, אשר בא לשחטו עתה,
עד שהגיע לבכיה גדולה מרוב הרחמנות
שנתעוררו בקרבו, ונזדרז לשנות עצמו מצד
לצד, וניתק עצמו מן הבכיה הגדולה לשמחה
רבה ועצומה ברגע אחד, ונמצא עשה המצוה
הזאת בדרך פלא שיגדל ערכה למאד מאד,

יש להבין מה שכתב בספר בן יהודע בשם
המגיד מדובנא, ובספר אהל יעקב מהמגיד
מדובנא, ובזה"ל מביאו בענף יוסף על
המדרש בראשית (פרשה נ"ו אות ח') ואין
הדברים נראים זהים,

וכך כתב בספר אהל יעקב על בראשית (עמוד
קצ"ח) במדרש פרשתנו וישלח אברהם את ידו
הוא שולח יד ליטול את הסכין ועיניו
מורידות דמעות ונופלות דמעות לעיניו של
יצחק מרחמנותו של אבא, ואף על פי כן הלב
שמח לעשות רצון יוצרו (פרשה נ"ו ח')

לכאורה הדברים מפליאים כי יהיה אברהם
עליו השלום מוריד דמעות עם עשותו מצות
יוצרו היפך ממה שכתוב עבדו את ה' בשמחה
(תהילים ק ב') ומה גם כי דבריהם בעצמם הם
כסותרים זה את זה במה שסיימו ז"ל ואף
על פי כן הלב שמח כו', כי אם הוא היה שמח
וטוב לב לא היו עיניו מורידות דמעות,

אבל הנכון בזה הוא כי רצו ז"ל להבינו עוצם
הפלגת נסיון אברהם עליו השלום בדבר
העקידה, אשר בהעלותו על המזבח לא היה
מצדד להמעט ולהקטין אהבת בנו, אבל עוד
בשלחו ידו לקחת המאכלת העיר את רוחו
באהבה נפלאה ועזה וחמלה מאודיית על בנו
יחידו יצחק, עד שעל ידי כן היו עיניו
מורידות דמעה כנחל, אבל גבר וכבש האהבה
הזאת עם מה שנתעורר לאהבת ה' יתברך,
שאף על פי כן הלך שמח לעשות רצון יוצרו,
וזהו שסדרו ז"ל כמו שכבש אברהם אבינו
את רחמיו מבן יחידו כו' הרצון לא שהקטין
אהבת בנו והמעט רחמיו ממנו אבל מאהבת
קונו כבש רחמי בנו והבן, עכ"ל המגיד
מדובנא בספרו אהל יעקב,

כתב הרד"ל (פרק ל"ג אות ל"ו) **רצון יראיו יעשה, עשה הקב"ה רצונו של נביא, מפני, שלא נתפרש בכתוב שביקש אלישע רחמים מלפני ה' בזה, ושומר לה כן בשם ה',**

ואולי מקום לומר, מכיון שאלישע מדעתו אמר זה, וה' עשה רצונו, ולא דרש מלפני ה' בזה,

לכן אח"ז כשמת הנער העלים ה' הדבר ממנו, והיה זה לו לעונש,

ורק בתחיה זו מפורש במקרא שהתפלל אל ה', (מלכים ב ד' ל"ג) ויבא ויסגר הדלת בעד שניהם ויתפלל אל ה'. עכ"ד הרד"ל.

יט, משה רבנו הנהיג את בני בגלל גדי ובני קיבלו את התורה בגלל גדי

הנהגת משה רבינו בגלל גדי

איתא במדרש שמות רבה (פרשה ב) ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן. אמרו רבותינו, כשהיה משה רועה צאן של יתרו במדבר, ברח ממנו **גדי** אחד ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע לחסות נזדמנה לו בריכה של מים ועמד **הגדי** לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר לו: **אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני שעיף אתה. הרכיבו על כתיפו והיה מהלך.** אמר לו הקדוש ברוך הוא: **יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם - חייך, אתה תרעה צאני, הוי, ומשה היה רעה.**

קבלת התורה בגלל גדי

כתיב (בראשית פרק יח פסוק ח) **ויקח חמאה וחלב** ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו

כתיב (שמות פרשת כי תשא) פרק לד פסוק כו - כז **"לא תבשל גדי בחלב אמו, ויאמר ה' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל"**

איתא בפסיקתא (רבתי - פרשה כה) דבר אחר **"לא תבשל גדי עשר תעשר"** לא תבשל הראשון ודאי לאיסור בשר בחלב, השני למה,

טענת המלאכים לפני הקב"ה

הקודש שבו פירש המחותן את המדרש פליאה והוא ביאור נפלא מאד וגם פשוט כ"כ,

פירוש זה מובא בספרים רבים בשם גדולים רבים בשם בעל התניא, (ספר זקן אהרון עמ' 58) **בשם היהודי הקדוש,** (תפארת היהודי קל"ו) **בשם המלבי"ם,** (שמועות טובות עמוד נ"ג) **בשם הגאון מוילנא,** (זכרון אליהו עמוד 25) **בשם מוהר"ר צבי מרימנוב,** **מאמר זה מצאתי, בח"י ספרים.**

יח, הקב"ה העלים מאלישע את מותו של הנער משום שלא התפלל

עליו

כתיב (מלכים ב' פרק ד' י"ב הפטרת וירא) **"ויאמר אל גחזי נערו קרא לשונמית הזאת ויקרא לה ותעמד לפניו"**

"ויאמר למועד הזה כעת חיה אתי את חבבת בן," **"וישאהו ויביאהו אל אמו וישב על ברכיה עד הצהרים וימת,"** **"וה' העלים ממני ולא הגיד לי,"** **איתא בפרקי דרבי אליעזר** (פרק ל"ג) **אמרה האשה לבעלה, נעשה נא עלית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה וכל פעם שהוא עובר יסור שם אל העליה שני ויהי היום ויבא שמה,**

קרא לשונמית, שני **"ויאמר קרא לה,"** ויקרא לה ותעמוד בפתח, אמר לה **למועד הזה כעת חיה את חובבת בן** מפרי מייעך, אמרה לו אדוני זקן מאד וחדלה ממני אורח נשים ואי אפשר לעשות הדבר הזה אל אדוני, איש האלוקים אל תכזב בשפחתך, ר' זכריה אומר **רצון יראיו יעשה עשה הקב"ה רצונו של נביא** והרתה וילדה, וגדל הנער ויצא לו לפוגת נפש לראות בקוצרים וקראו אסון ומת, שני ויהי היום ויצא אל אביו אל הקוצרים וימת, הלכה האשה להר הכרמל ונפלה פניה רצפה לפני אלישע ואמרה הלואי שיהיה כלי ריקם אלא שנתמלא ונשפך,

אמר הנביא **כל דבר שהקב"ה עושה הוא מגיד לי וזה הדבר העלים ממני ולא אמר לי לקח את המשענת אשר בידו ונתן לגחזי ולא עלתה בידו, עד שהלך הוא ברגליו ונתן פיו על פיו ועיניו על עיניו והתחיל מתפלל לפני הקב"ה ואומר לפניו רבון כל העולמים כשם שעשית נסים ע"י אדני אליהו והחיה את המת כך יחיה הנער הזה ונעתר לו הב"ה,** ע"כ,

וכיון שסלקם הקדוש ברוך הוא בתשובה זו, אמר הקב"ה למשה עד שהשעה פנויה, כתב לך את הדברים האלה, לכך כתב **לא תבשל גדי בחלב**, ויאמר ה' למשה כתב לך על פי, (שמות ל"ד כ"ו וכ"ז) **שלא תבשל גדי.**

ר' עזריה פותח בם "לא תבשל גדי בחלב אמו, כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ועם ישראל" **סמוכים** לעד לעולם עשויים באמת וישר (תהלים ק"א ח'),

מבואר, שקיבלו ישראל את התורה רק כאשר סילק הקב"ה המלאכים, וכתב לא תבשל גדי, כדאיתא בפסיקתא.

ביאור מדרשים חלוקים בענין אכילת המלכים

דעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית פרק יח פסוק ח) והוא ע"ד הפסיקתא פיסקה כה פרשת ראה פיסקא עשר תעשר, **ויקח חמאה וחלב וגו'.** מלמד שהאכילם בשר וחלב וכשרצה הקדוש ברוך הוא ליתן תורה לישראל אמרו המלאכים תנה הודך על השמים אמר להם כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ואתם כשירדתם למטה אכלתם בשר וחלב שנאמר **ויקח חמאה וחלב.** מיד הודו להקב"ה והיינו דכתיב בפי כי תשא כי על פי הדברים האלה כרתי וגו' וכתוב לעיל מיניה לא תבשל גדי בחלב אמו. **ומדרש זה** חולק על מדרש אחר קיים אברהם אבינו ע"ה אפילו **עירובי תבשילין** פירוש תבשילין מעורבין שלא היה אוכל בשר בחלב גם לא בשר ואח"כ חלב אלא חלב ואח"כ בשר דכתיב ויקח חמאה וחלב והדר בן הבקר אשר עשה וכן נמי פירש"י קמא קמא דתקין אמטי ואייתי לקמייהו.

כ, אישה אינה רוצה אורחים משום

שרוצה לדבר עם בעלה מבן יהודע

כתב בן יהודע, (ב"מ פ"ה) ונ"ל לפרש הטעם בנשי דעלמא, דעיניהם צרה באורחין, משום דנשים דברניות, ולכן יש לה תאוה לדבר עם בעלה הרבה, וקשה לה הכנסת אורחין לביתה, דאז אינה יכולה להרבות בדברים עם בעלה כרצונה, ועל כן עיניה צרה באורחין כדי שלא ירגילו לבוא לביתה, עכ"ל בן יהודע.

אלא כשבא הקב"ה ליתן תורה התחילו מלאכי השרת משליכים פירקם לפני הקדוש ברוך הוא, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו (תהלים ח' ה') ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים (שם שם ב')

אמר רבי אחא אמרו לו המלאכים אישורך (יפייד) הוא שתתן הודך על השמים ותתן לנו תורתך, אמר להם הקדוש ברוך הוא אין תורתך נמצאת אצליכם, לא תמצא בארץ החיים, משל למלך שהלך ללמד את בנו סילקראות (אריגה) והיו אצבעותיו מקטעים ראה אותו רבו ואמר לו לך למד את בנך אומנות אחרת שכל אומנות הזו אינה מתבקשת אלא באצבעות ובאת ללמדו סיליקראות,

כך אמר להם הקב"ה מה אתם אומרים אשר תנה הודך על השמים ואינה נמצאת אצליכם, מה כתב בה, אנכי ה' אלהיך (שמות כ' ב') כופרים אתם במלכותי, לא אצלי אתם ואין אתם רואים דמות כבודי בכל יום,

וכן כתב בה אדם כי ימות באהל (במדבר י"ט י"ד) וכי מתים אתם,

כתיב בה את זה תאכלו (ויקרא י"א ט') ואת זה לא תאכלו (שם שם ד') וכי אוכלים ושותים אתם שאתם מבקשים שאתן את תורתך לכם, מה עשה הקב"ה, לא עשה אלא מסלק אותם ונתן תורה לישראל,

והם כופרים בלא יהיה לך (שמות כ' ג') לסוף ארבעים יום התחילו המלאכים אומרים לפני הקדוש ברוך הוא,

רבש"ע לא כך אמרנו לך לא תתן את התורה להם, לפיכך כשביקש הקב"ה לכתוב אותם להם שנית לא היו המלאכים מניחים אותו, אומר להם הקדוש ברוך הוא אתם הם שמקיימים את התורה, תינוק הגמול בישראל מקיימה יותר מכם, יוצא מבית הספר אם היה לו לאכול **בשר וחלב**, איפשר לו לאכול חלב עד שירחץ ידיו מן הבשר, ואתם כשנשלחתם אצל אברהם הביא לפניכם **בשר וחלב** כאחת ואכלתם, שנאמר ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניכם והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו (בראשית י"ח ח'),

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555, נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com